

В.В. Биба,

*к.т.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства та управління персоналом,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, м. Полтава*

М. В. Ковалець,

студентка,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, м. Полтава

Чинники, що впливають на прибуток сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах

V. Byba,

*Ph.D., assistant professor of business economics and human resources department
Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University, Poltava*

M. Kovalets,

student,

Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University, Poltava

Factors affecting the profits of agricultural enterprises in modern conditions

***Анотація.** У статті досліджено фактори, що впливають на формування прибутку сільськогосподарських підприємств. Визначено пріоритетні фактори збільшення прибутку підприємства.*

***Summary.** In the article the factors influencing the income of agricultural enterprises. The priority factors increase profits.*

***Ключові слова:** прибуток підприємства, фактори підвищення прибутку, сільське господарство, модернізація основних засобів.*

***Keywords:** profit, ways to increase profits, agriculture, modernization of fixed assets.*

Постановка проблеми. В умовах сьогодення головним завданням будь якого підприємства є отримання прибутку. Щоб постійно забезпечувати зростання прибутку, підприємство змушене постійно шукати невикористані можливості його збільшення, тобто резерви зростання.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Фактори, що впливають на формування прибутку підприємства, на сучасному етапі є об'єктом уваги багатьох вчених. Дослідження проведені в роботах Аранчій В.І., Бандурка О.М., Бланк І.А., Іщенко Є., Корінев В.Л., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я., Шуляк П.Н., та інших вчених [5]. Разом з тим залишається необхідність проведення дослідження щодо пошуку та аналізу факторів, які формують прибуток сільськогосподарського підприємства в сучасних умовах.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є вивчення факторів, що впливають на зростання прибутку сільськогосподарського підприємства в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Сільське господарство є важливою стратегічною галуззю української національної економіки, яка забезпечує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність нашої держави, дає значній частині сільського населення робочі місця. Разом з цим сільське господарство займає вагомe місце в формуванні валового внутрішнього продукту.

Сільське господарство входить до складу агропромислового комплексу і включає такі основні галузі:

- рослинництво;
- тваринництво;
- рибальство.

Особливістю сільського господарства як галузі є те, що нестабільність однієї галузі негативно впливає на розвиток іншої галузі.

На сьогоднішній день однією з актуальних проблем є розгляд і вивчення чинників, які прямопропорційно впливають на величину прибутку. Будь-яке підприємство свої сили спрямовує на отримання кінцевого результату. Прибуток – це різниця між ціною реалізації та собівартістю продукції (товарів, робіт, послуг), між обсягом отриманої виручки та сумою витрат на виробництво та реалізацію продукції [2].

Для того щоб виявити фактори які впливають на зростання прибутку підприємства необхідно, для початку, виявити чинники які впливають на величину прибутку.

Для кожного виду діяльності ці чинники різні. Так, для сільського господарства структура факторів, що впливають на прибуток зображена на рисунку 1.

Фактори, що впливають на прибуток сільськогосподарського підприємства поділяються на 2 групи:

- зовнішні;
- внутрішні.

Зовнішні фактори впливу на прибуток сільськогосподарського підприємства – це фактори, які не залежать від діяльності підприємства.

Оскільки сільське господарство є специфічною галуззю то найбільший вплив на його прибуток чинять природні умови. Також до факторів, що впливають на прибуток відносять державне регулювання цін, тарифів, податкових ставок та пільг, демографічна ситуація, ціни на виробничі ресурси, конкуренція, інфляція.

Внутрішні фактори впливу на прибуток підприємства – це фактори, які безпосередньо залежать від діяльності підприємства.

До внутрішніх факторів відносять обсяги виробництва та реалізації продукції, структура продукції, собівартість продукції, якість продукції, ціни та інше. Внутрішні фактори поділяють на виробничі та невиробничі [4].

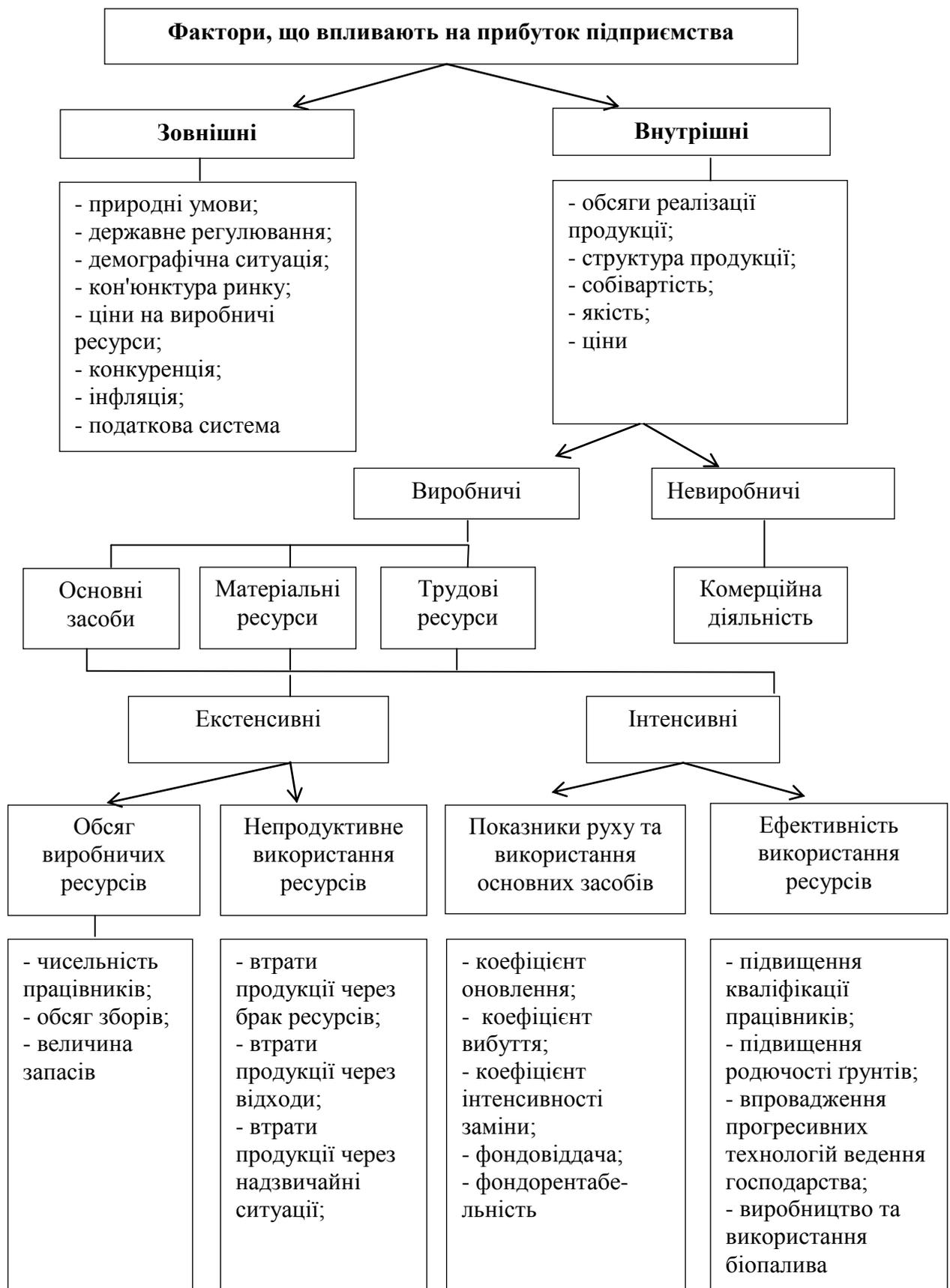

Рисунок 1. – Структура факторів що впливають на прибуток сільськогосподарського підприємства [авторське бачення]

Виробничі фактори, у свою чергу, поділяють на екстенсивні (впливають на прибуток через кількісні зміни – обсяг матеріальних та фінансових ресурсів, кількість працівників) та інтенсивні – підвищення продуктивності праці, зниження матеріаломісткості продукції, підвищення оборотності активів тощо, що впливають на величину прибутку через якісні зрушення [3].

Найбільший вплив на прибуток від реалізації продукції мають обсяги реалізації, повна собівартість, рівень цін та структура реалізованої продукції (табл. 1).

Таблиця 1 – Характеристика впливу факторів на зміну прибутку від реалізації продукції [6]

Фактор	Характеристика впливу
Обсяг реалізації окремого виду продукції	Збільшення (зменшення) обсягу реалізації прибуткової продукції викликає підвищення (зниження) розміру прибутку
Структура реалізованої продукції	При зростанні в обсягах реалізації питомої ваги низько прибуткової продукції зменшується загальна сума прибутку і, навпаки
Собівартість одиниці реалізованої продукції	Дія обернено пропорційна: збільшення собівартості знижує суму прибутку і, навпаки
Рівень цін	Дія прямо пропорційна: зростання (зниження) ціни підвищує (зменшує) суму прибутку

Основним серед факторів зростання прибутку сільськогосподарського підприємства є зменшення собівартості продукції. Тому можна запропонувати фактори, що впливають на зниження собівартості продукції підприємств аграрної сфери:

- підвищення технологічного рівня виробництва (удосконалення техніки, технології, механізації, автоматизація виробничих процесів, використання нових, більш продуктивних сортів сільськогосподарських культур і порід тварин);
- удосконалення організації виробництва та праці (розвиток спеціалізації виробництва, удосконалення організації праці);
- зміна структури та обсягу продукції (відносне зменшення умовно-постійних витрат, зміна структури виробництва продукції);
- покращення використання природних ресурсів, застосування більш дешевших матеріалів, безвідходні технології виробництва;
- галузеві та інші фактори.

Також вагомий вплив на прибуток сільськогосподарського підприємства чинить така група факторів як показники використання та руху основних засобів, а саме сільськогосподарських машин та обладнання які використовуються в процесі виробництва продукції. До цих показників відносять коефіцієнт оновлення, вибуття, інтенсивності заміни, а також фондвіддачу та фондорентабельність.

В умовах науково-технічного прогресу сільськогосподарська техніка постійно оновлюється та модернізується, створюються технології які є більш продуктивними та менш енергозатратними. Саме тому, інвестуючи в

модернізацію основних засобів власники сільськогосподарських підприємств за рахунок більш продуктивних технологій знижують собівартість продукції.

Унікальність сільського господарства також полягає в тому, що воно є залежним від такого фактору як родючість ґрунтів. Хоча в Україні 67% земель які є придатними для сільського господарства вкриті родючими чорноземами, з роками земельні ресурси виснажуються та стають менш продуктивними через неправильне їх використання, екологічне забруднення, та виснаження окремими культурами, тому виникає потреба в підвищенні родючості ґрунтів.

Підвищити родючість ґрунту можна за рахунок запровадження комплексу організаційно-технологічних заходів, які включають:

- структуру посівних площ, що адаптована до ґрунтово-ландшафтних елементів і науково обґрунтованих сівозмін;
- розширення робіт з хімічної меліорації закислених та засолених ґрунтів;
- підвищення ефективності використання меліорованих земель на інноваційній основі;
- протиерозійні заходи постійної дії – гідротехнічні, культуртехнічні, агротехнічні та лісомеліоративні;
- консервацію середньо- і сильноерозованих земель із наступним їх залуженням або залісненням;
- орієнтацію на органічні системи удобрення, значний ріст виробництва та внесення гною;
- підвищення ефективності застосування мінеральних добрив за рахунок оптимізації доз, строків і способів їх внесення в ґрунт;
- заміну традиційних технологій обробітку ґрунту на ґрунто-захисні, адаптовані до зональних особливостей.

Досить важливим питанням в сільському господарстві є використання енергії, але разом з тим перед підприємствами цієї галузі постає можливість виробництва біопалива, що значно зменшить їхні витрати на інші види енергії, і в загалом підвищить прибутковість, зменшивши залежність від імпорту палива.

Слід відмітити, що в розвинених країнах світу інтенсивно використовується система виробництва біопалива з сільськогосподарських відходів. Нажаль, в нашій державі виробництво та використання біопалива тільки почало розвиватися. Це є важливим фактором як зниження собівартості продукції, шляхом зменшення витрат на енергію, так і можливістю отримання додаткового прибутку від його реалізації іншим підприємствам.

До невикористаних факторів належать постачальницько-збутова та природоохоронна діяльність, соціальні умови праці та побуту тощо [1].

Ряд вище перелічених факторів повинен бути предметом дослідження для процесу формування прибутку. Без належної уваги до цієї проблеми і кожного фактора зокрема, неможлива ефективна діяльність та прибутковість будь-якого з підприємств.

На основі аналізу факторів, що впливають на прибуток, визначають наявні можливості щодо його підвищення за рахунок одного чи групи факторів, що створюють для цього резерв.

Висновки. Отримання прибутку є головним завданням кожного підприємства. В сучасних умовах, питання збільшення прибутку є досить важливим, так як в умовах сьогодення, багато підприємств, особливо сільськогосподарські переживають кризу своєї діяльності.

Таким чином, головними факторами збільшення прибутку сільськогосподарського підприємства є: зменшення собівартості продукції; підвищення технологічного рівня виробництва; зміна структури та обсягу продукції; виробництво біопалива; інші.

Література

1. Бердар М.М. Фінанси підприємств. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. – 2-ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 313 с.
3. Петруня Н.В. Фінансові результати як джерело формування активів сільськогосподарських підприємств / Н.В. Петруня // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит». Суми: СНАУ, 2007. – №1. – С. 56 – 59.
4. Романова Т.В., Даровський Є.О. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах // Ефективна економіка. – 2015. – №4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3976>
5. Фактори зростання прибутку промислового підприємства / Г.К. Дженкова // Культура народів Причорномор'я. – 2008. – № 126. – С. 30 – 31.
6. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник. 276 – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

Refereces

1. Berdar, M.M. (2010), *Finansy pidpriemstv* [Finance companies], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
2. Het'man, O.O. and Shapoval, V.M. (2010), *Ekonomika pidpriemstva* [Business Economics], 2 rd ed, Tsentr uchbovoi literaturi, Kyiv, Ukraine.
3. Petrunya N.V. (2007) “Financial results as source of farm assets”, *Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu*, vol. 1, pp. 56 – 59.
4. Romanova T. . and Darovskyu E.O. (2015) “Factors affecting the increase in profits of enterprises of ukraine in modern conditions”, *Efektyvna ekonomika*, [Online], vol. 1, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3976> (Accessed 15 April 2015).
5. Dzhenkova H.K. (2008) “Factors profit growth of industrial enterprises”, *Kul'tura narodov Prychernomor'ia*, vol. 126, pp. 30 – 31.
6. Tsal-Tsalko Yu. S. (2008), *Finansovyj analiz* [Financial analysis], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.